

Sylwester Kozak

Szkola Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

**OBLIGACJE DŁUGOTERMINOWE JAKO NARZĘDZIE
PODWYŻSZANIA FUNDUSZY WŁASNYCH
BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH**

*LONG-TERM BONDS AS A TOOL FOR COOPERATIVE BANKS TO RAISE
OWN CAPITAL*

Słowa kluczowe: obligacje bankowe, banki spółdzielcze, wymóg kapitałowy, stabilność finansowa

Key words: bank bonds, cooperative banks, capital adequacy, financial stability

Synopsis. Znowelizowanie w 2009 r. Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych umożliwiło bankom spółdzielczym, m.in. emitowanie bankowych papierów wartościowych, w tym obligacji długoterminowych. Środki z emisji obligacji mogą, po uzyskaniu zgody KNF, być zaliczone do funduszy podstawowych banku. Celem artykułu jest prezentacja zasad takiego sposobu podnoszenia przez banki spółdzielcze kapitałów własnych oraz aktualnego stopnia wykorzystania tej metody. Wyniki analizy wskazują, że w okresie do kwietnia 2011 r. około 10 banków wyemitowało obligacje, głównie we współpracy z własnym bankiem zrzeszającym. Podwyższone w ten sposób fundusze podstawowe umożliwią bankom zwiększenie skali działalności kredytowej, rozszerzenie działalności na cały kraj, udzielanie kredytów większym podmiotom i podniesienie wskaźnika wypłacalności.

Wstęp

Utrzymanie odpowiednio wysokich kapitałów własnych zwiększa swobodę działania banku i podnosi poziom jego wypłacalności i stabilności. W przypadku banków spółdzielczych wartość kapitałów własnych decyduje o skali prowadzonej akcji kredytowej, wartości kredytów udzielanych jednemu podmiotowi gospodarczemu, a także o geograficznym obszarze, na jakim ma prawo działać bank. Ze względu na ograniczoną skalę swojego działania, banki spółdzielcze mają znacznie mniejsze w porównaniu do banków komercyjnych, możliwości publicznego pozyskiwania środków dla podnoszenia kapitałów własnych.

Znowelizowanie w 2009 r. Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. z 2009 r. Nr 127, poz. 1050) zrównuje uprawnienia banków spółdzielczych z uprawnieniami banków-spółek akcyjnych, banków państwowych i oddziałów instytucji kredytowych, co do zakresu możliwych do wykonywania czynności bankowych. Za zgodą banku zrzeszającego banki spółdzielcze nabyły prawo do:

- emitowania bankowych papierów wartościowych,
- prowadzenia skupu i sprzedaży wartości dewizowych,
- pośrednictwa w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym,
- obejmowania lub nabywania akcji i praw z akcji, udziałów innej osoby prawnej i jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
- zaciągania zobowiązań związanych z emisją papierów wartościowych,
- dokonywania obrotu papierami wartościowymi,
- dokonywania, na warunkach uzgodnionych z dłużnikiem, zamiany wierzytelności na składniki majątku dłużnika,
- nabywania i zbywania nieruchomości,
- świadczenia usług konsultacyjno-doradczych w sprawach finansowych,
- świadczenia usług certyfikacyjnych w rozumieniu przepisów o podpisie elektronicznym, z wyłączeniem wydawania certyfikatów kwalifikowanych wykorzystywanych przez banki w czynnościach, których są stronami,
- świadczenia innych usług finansowych.

Wśród nowo wprowadzonych czynności do oferty banków spółdzielczych ważnym aktualnie jest uprawnienie do zaciągania zobowiązań z tytułu emisji własnych obligacji długoterminowych. Dzięki banki podnoszą swoje kapitały i zwiększają możliwości rozszerzania zakresu prowadzonej działalności oraz podnoszą poziom wypłacalności i stabilności finansowej.

Uprawnienie to miało na tyle ważne znaczenie dla funkcjonowania banków, że wiele z nich krótko po wejściu w życie nowelizacji zadeklarowało gotowość emisji własnych obligacji¹. Do końca kwietnia 2011 r. 15 banków wyemitowało obligacje i wprowadziło je do publicznego obrotu na rynku obligacji CATALYST prowadzonego na platformie transakcyjnej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Dalszy rozwój emisji obligacji zależy, m.in. od powodzenia, z jakim banki będą wprowadzać nowe serie obligacji na rynek CATALYST oraz od skali udzielanych przez Komisję Nadzoru Finansowego akceptacji na włączenie środków pozyskanych z emisji do funduszy podstawowych banku.

Celem prezentowanych badań było określenie zasad emisji obligacji bankowych i włączania pozyskanych przy ich użyciu środków do kapitałów własnych banków. Ponadto, analizie poddano stan rynku obligacji bankowych i kierunki jego rozwoju, szczególnie dla sektora bankowości spółdzielczej. Do badań wykorzystano dane nt. obligacji bankowych publikowane w raportach Narodowego Banku Polskiego, w raportach kwartalnych CATALYST oraz na stronach internetowych banków sektora spółdzielczego.

W artykule zaprezentowano obligacje jako narzędzie podnoszenia kapitałów własnych oraz skalę jej wykorzystania w Polsce, przyczyny dla których banki decydują się na podnoszenie kapitału, m.in. przez emisję obligacji oraz stan wykorzystania tej metody podnoszenia kapitału w bankach spółdzielczych w Polsce w latach 2009-2011.

Obligacje bankowe w Polsce

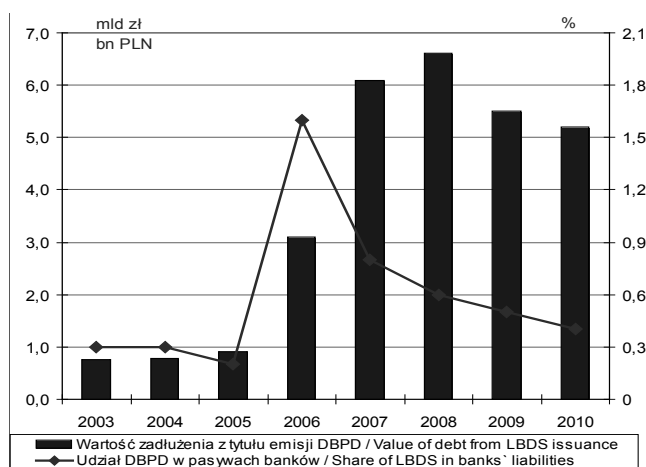
Obligacje bankowe są stosunkowo rzadko stosowanym źródłem finansowania działalności bankowej w Polsce. Prawo do emisji tych instrumentów finansowych nadaje bankom art. 5 ust. 1 pkt 5 Ustawy *prawo bankowe* (Dz.U. 1997, Nr 140, poz.939) wymieniając emisję bankowych papierów wartościowych, jako czynność bankową. Do 2009 r. z uprawnień tych mogły korzystać wyłącznie banki państwowe, banki w formie spółek akcyjnych i oddziały instytucji kredytowych. W latach 90. XX w. i na początku pierwszej dekady lat XXI w. banki komercyjne w bardzo niewielkim stopniu wykorzystywały obligacje do pozyskiwania funduszy na finansowanie działalności. W największym stopniu emisją obligacji, jak również i innych długo- i krótkoterminowych bankowych papierów dłużnych, były zainteresowane banki specjalistyczne o nielicznej sieci placówek, a tym samym ograniczonej bazie depozytowej. Skala zainteresowania obligacjami wśród tych banków wynikała z sytuacji, jaka panowała na rynku międzybankowym i dostępności pożyczek międzybankowych. Innym ważnym czynnikiem był popyt na kredyty konsumenckie. Stosunkowo niski popyt na kredyty samochodowe i mieszkaniowe oraz dostępność pożyczek międzybankowych powodowały, że do 2005 r. wartość zadłużenia z tytułu emisji długoterminowych bankowych papierów dłużnych na rynku krajowym nie przekraczała 1 mld zł (rys. 1).

Wzrost popytu na rynku nieruchomości i przyspieszenie tempa przyrostu kredytów mieszkaniowych, przy znacznie niższym tempie wzrostu bazy depozytowej spowodowały, że również banki uniwersalne zaczęły emitować obligacje na potrzeby finansowania działalności kredytowej. Zgodnie z raportami firmy ratingowej Fitch Ratings, do banków aktywnych w tym okresie w emisji bankowych papierów dłużnych zaliczyć można: Bank Millennium, BOŚ Bank, BRE Bank Hipoteczny, Pekao Bank Hipoteczny, Santander Consumer Bank, Bank BPH, Bank Polskiej Spółdzielczości [Podsumowanie IV kwartału... 2010, 2011]. Sytuacja ta była jednym z powodów skoku wartości zadłużenia banków z tytułu DBPD: z 0,9 mld zł w 2005 r. do 3,1 mld zł w 2006 r. i 6,6 mld zł w 2008 r. Spowolnienie gospodarcze i obniżenie zaufania do instytucji finansowych pojawiające się od II połowy 2008 r. przyczyniły się do ograniczenia zainteresowania DBPD i obniżenia poziomu zadłużenia banków z tytułu DBPD do poziomu 5,5 mld zł w 2009 r.

Oprócz obligacji emitowanych przez banki krajowe, na rynku obligacji w Polsce notowane są również obligacje banków mających swe siedziby poza granicami kraju. Bankiem, który na wielu lat jest obecny na rynku polskim jest Europejski Bank. Innymi bankami są m.in. Inwestycyjny (EBI) Erste Bank Der Österreichischen Sparkassen AG, Raiffeisen Centrobank AG i Deutsche Banku AG. Emitują one obligacje w formie instrumentów strukturyzowanych [Podsumowanie IV kwartału... 2011].

Negatywnym efektem kryzysu finansowego dla sytuacji na rynku DBPD było zahamowanie działalności emisyjnej banków. W okresie *boomu* na rynku nieruchomości i silnego wzrostu wartości udzielonych kredytów hipotecznych, tj. w latach 2006-2007 roczna wartość nowych emisji obligacji bankowych uległa więcej niż podwojeniu (tab. 1). Natomiast w obliczu światowego kryzysu i upadków instytucji finansowych na rynku europejskim i światowym, brak zaufania do udzielania bankom pożyczek doprowadził do jeszcze silniejszego spadku wartości emitowanych DBPD, tj. do poziomu 1 mld zł w 2009 r. Struktura terminowa DBPD od kilku lat nie ulegała istotnym zmianom, a największy udział w rynku mają papiery o pierwotnym terminie wykupu od 1 do 3 lat. Podobnie w przypadku struktury walutowej nie zachodziły w ostatnich latach

¹ Zgodnie z komunikatem Banku Polskiej Spółdzielczości na spotkaniu 9 listopada 2009 r. w siedzibie Banku BPS 9 banków spółdzielczych zadeklarowało wolę emisji obligacji za pośrednictwem Domu Maklerskiego Banku BPS [www.bankbps.pl], 30.04.2011 r.

Rysunek 1. Zadłużenie sektora bankowego w Polsce z tytułu emisji DBPD (lewa oś) i udział DBPD w pasywach banków (prawa oś)
Figure 1. Debt of the Polish banking sector from LBDS issuance (left axis) and share of LBDS in banks' liabilities (right axis)
 Źródło/Source: Rozwój systemu...2007-2010

mu...2009]. Funkcjonowanie rynku obligacji bankowych w dużej mierze uzależnione jest od popytu ze strony inwestorów, do których głównie zalicza się fundusze emerytalne, fundusze inwestycyjne i banki.

istotne zmiany. Udział zobowiązań banków z tytułu emisji nominowanych w złotych w ogólnej wartości zobowiązań z tytułu DBPD kierowanych na rynek krajowy wynosił około 90% [Rozwój systemu... 2010].

Pomimo wzrostu zadłużenia z tytułu DBPD udział tych instrumentów w finansowaniu działalności banków w Polsce jest bardzo niewielki. Z wyjątkiem lat 2006-2007, utrzymuje się on na poziomie zbliżonym do 0,5%. Począwszy od 2006 r. jego wartość ma stałą tendencją spadkową. W tym czasie w krajach strefy euro DBPD są stosunkowo ważnym źródłem finansowania działalności bankowej a ich średni udział w pasywach utrzymuje się na poziomie przekraczającym 10%. Krajami o największym wykorzystaniu obligacji bankowych są Niemcy i Włochy – z udziałem w pasywach banków, odpowiednio: 20 i 17% [Rozwój syste-

Motywacja banków spółdzielczych do emisji obligacji

Sektor bankowości spółdzielczej na terenie Polski notuje swe początki w XIX wieku [Kozak 2010]. Od momentu swojego powstania stanowił zaplecze finansowe dla działalności drobnych przedsiębiorców i rolników, a także służył osobom prywatnym, będących najczęściej jego członkami. Ta zasada działania banków spółdzielczych utrzymała się do aktualnego okresu i stała się jedną z przyczyn rozwoju tego sektora w pierwszej dekadzie lat 2000. Ze względu na niski poziom kapitałów własnych banki spółdzielcze, zgodnie z ustawą o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, mają obowiązek zrzeszać się w bankach zrzeszających pełniących w stosunku do nich m.in. funkcje usługowe i kontrolne. Reprezentują je również wobec nadzorczych instytucji finansowych, tj. Bankowy Fundusz Gwarancyjny, Komisja Nadzoru Finansowego, czy Narodowy Bank Polski. Zgodnie z Ustawą *Prawo bankowe*, banki spółdzielcze zobowiązane są do utrzymywania kapitałów własnych nie niższych niż odpowiednik 1 mln euro. Zgodnie z Ustawą *o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających* (Dz.U. Nr 119, poz. 1252), wyższy poziom kapitałów własnych nadaje bankom spółdzielczym dodatkowe uprawnienia zwiększające jego możliwości prowadzenia działalności bankowej, tj.:

- dla kapitałów własnych w przedziale od 1 do 5 mln euro bank ma prawo działać w powiecie macierzystym, sąsiadujących z nim, a za zgodą banku zrzeszającego i KNF w innych powiatach; bank ma również obowiązek zrzeszania się,
- dla kapitałów własnych wyższych niż odpowiednik 5 mln euro bank może prowadzić działalność na terenie całego kraju i nie ma obowiązku zrzeszania się (dotychczas z tej możliwości korzysta Krakowski Bank Spółdzielczy).

Inną motywacją dla podniesienia kapitałów własnych jest konieczność dopasowania ich do wartości i poziomu ryzyka aktywów banku, z których podstawowymi są kredyty dla sektora niefinansowego. Zamiar zwiększenia akcji kredytowej i uzyskania wyższych dochodów odsetkowych wymaga niemal natychmiastowego zwiększenia kapitałów własnych tak, aby zachować poziom wskaźnika wypłacalności powyżej ustawowego wymogu, który wynosi 8% oraz w przypadku banku rozpoczynającego działalność 15% przez pierwsze 12 miesięcy działalności i 12% przez następne 12 miesięcy działalności. Brak zharmonizowania wzrostu bazy depozytowej i portfela kredytowego może prowadzić do obniżenia się dochodowości banku i pogorszenia jego przyszłej stabilności finansowej. W ostatnich latach w sytuacji zwiększenia zainteresowania gospodarstw domowych lokowaniem oszczędności w depozytach bankowych, banki spółdzielcze zgromadziły dużą sumę depozytów (depozyty szybciej wzrastały niż kredyty), jednak ze względu na stosunkowo niskie poziomy kapitałów własnych nie mogły kierować ich do działalności kredytowej, lecz inwestowały w mniej dochodowe lokaty w instytucjach finansowych.

Kolejnym motywem dla podnoszenia kapitałów przy użyciu obligacji jest konieczność utrzymania ich na poziomie odpowiadającym minimum 1 mln euro. W 2009 r. w wyniku znacznego obniżenia się kursu złotego względem euro, wyrażona w złotych kwota kapitałów niektórych banków spółdzielczych stała się zbyt niska, choć w poprzednim roku była wystarczająca dla spełnienia tego wymogu kapitałowego. Sytuacja ta stała się szczególnie poważna w I kwartale 2009 r. Jediną metodą poprawy sytuacji było w tym czasie podniesienie kapitałów poprzez zatrzymanie zysków za 2008 r. a w niektórych bankach podwyższenie funduszy udziałowych. Zgodnie z informacją KNF na koniec czerwca 2009 r., 26 banków spółdzielczych nie spełniało wymogu kapitałowego w kwocie równowartej 1 mln euro. Po uwzględnieniu niezwyfikowanego zysku w trakcie zatwierdzania oraz niezwyfikowanego zysku za okres bieżący na koniec III kwartału 2009 r. nadal 16 banków nie spełniało wymogu [Sytuacja banków... 2009]. Utrzymywanie zatem kapitałów własnych na poziomie nieznacznie przekraczającym wymóg kapitałowy może stać się z jednej strony przyczyną obniżenia stabilności finansowej banku, a z drugiej narażać bank na konieczność natychmiastowego dokapitalizowania, a nawet przygotowania i realizacji programu naprawczego banku.

Niskie kapitały własne ograniczają również wielkość zaangażowania banku w jednym podmiocie gospodarczym, a także w większą liczbę podmiotów, w których bank w znaczny sposób się zaangażował. Ustawa *Prawo bankowe* wskazuje, że dla ograniczenia koncentracji ryzyka kredytowego suma wierzytelności banku, udzielonych przez bank zobowiązań pozabilansowych oraz posiadanych przez bank bezpośrednio lub pośrednio akcji lub udziałów w innym podmiocie nie może przekroczyć limitu koncentracji zaangażowań, który wynosi:

- 20% funduszy własnych banku – dla zaangażowania banku wobec każdego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, gdy którykolwiek z tych podmiotów jest w stosunku do banku podmiotem dominującym lub zależnym albo jest podmiotem zależnym od podmiotu dominującego wobec banku,
 - 25% funduszy własnych banku – dla zaangażowania banku wobec każdego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, gdy żaden z nich nie jest podmiotem powiązaniem z bankiem.
- Ponadto suma zaangażowań banku równych lub przekraczających 10% funduszy własnych banku (tzw. duże zaangażowanie) w stosunku do wspomnianych wcześniej podmiotów nie może być wyższa niż limit dużych zaangażowań, który wynosi 800% tych funduszy.

Niski poziom możliwych do udzielenia kredytów obniża poziom atrakcyjności banku w stosunku do większych podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie działania banku spółdzielczego. Fakt ten zmniejsza szanse na oferowanie usług *corporate banking*, co może mieć istotne znaczenie dla dochodowości i stanu wypłacalności banku.

Podnoszenie funduszy własnych

Wraz z nowelizacją w 2009 r. *Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych*, m.in. w odniesieniu do możliwości emisji bankowych papierów wartościowych, banki spółdzielcze rozszerzyły zakres możliwości podnoszenia funduszy podstawowych. Aktualnie mogą tego dokonać przez:

- podział wygenerowanego zysku,
- zwiększenie udziałów członkowskich,
- zaliczenie do funduszy własnych części dodatkowej kwoty odpowiedzialności członków banku,
- zaciągnięcie pożyczki podporządkowanej,
- emisję obligacji.

Zmiana art. 7 *Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych* zezwala aktualnie, za zgodą banku zrzeczającego, na emitowanie bankowych papierów wartościowych, w tym obligacji długoterminowych. Aby zaliczyć uzyskane z emisji środki do kapitałów własnych, bank musi uzyskać dodatkowo zgodę Komisji Nadzoru Finansowego. Zasady, na jakich udzielana jest zgoda przez KNF ustalone są w Uchwałach Nr 314/2009 i 434/2010 Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie *innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy podstawowych banku, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczenia do funduszy podstawowych*. Uchwały te definiują warunki, jakie muszą spełniać emisje obligacji zamiennych i długoterminowych, aby mogły być włączone do funduszy podstawowych. W przypadku obligacji długoterminowych, takich jakie mogą być emitowane przez banki spółdzielcze, warunki te stanowią, że wykup obligacji przed terminem jest możliwy jedynie za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego, ale nie wcześniej niż po upływie 10 lat od daty zamknięcia emisji. Może on nastąpić w przypadku, gdy przemawia za tym szczególnie interes ekonomiczny banku, określony w warunkach emisji. Nie może on spowodować jednak istotnego pogorszenia sytuacji finansowej banku, tj.: wystąpienia straty lub niespełnienia wymogów kapitałowych określonych w *Ustawie Prawo bankowe* lub wezwania banku do opracowania programu naprawczego.

Ponadto, warunki emisji obligacji muszą przyznawać bankowi będącemu emitentem prawo wstrzymania lub odroczenia wypłaty oprocentowania, jeżeli nastąpi istotne pogorszenie sytuacji finansowej banku lub KNF skieruje do banku zalecenie zwiększenia funduszy własnych. W przypadku upadłości lub likwidacji

banku posiadacze emitowanych przez niego obligacji będą zaspokajani w ostatniej kolejności. Uchwała KNF Nr 314/2009 wymienia waluty, w jakich banki mogą emitować obligacje zamienne. Są nimi: złoty, euro, dolar amerykański i frank szwajcarski.

Łączna wartość obligacji zamiennych i długoterminowych nie może przekroczyć 50% funduszy podstawowych banku, przy tym wartość obligacji długoterminowych nie może być wyższa niż:

- 35% funduszy podstawowych banku okresie 31.12.2010 r. – 31.12.2020 r.,
- 20% funduszy podstawowych banku okresie 01.01.2021 r. – 31.12.2030 r.,
- 10% funduszy podstawowych banku okresie 01.01.2031 r. – 31.12.2040 r.

W ostatnich 10 latach przed terminem wykupu wartość obligacji długoterminowej zaliczana do funduszy własnych pomniejszana jest na koniec każdego roku o 10%, tak aby w momencie wykupu wynosiła zero. Począwszy od 1 stycznia 2040 r. środki z emisji obligacji długoterminowych nie będą zaliczane do funduszy podstawowych banku.

Emisja obligacji nie wiąże się z natychmiastowym podniesieniem funduszy własnych banku. W tym celu bank musi skierować wniosek do Komisji Nadzoru Finansowego o udzielenie odpowiedniej zgody. We wniosku bank musi poinformować KNF o warunkach emisji, a przede wszystkim o jej wysokości, harmonogramie wypłaty oprocentowania i celu, jaki bank zamierza osiągnąć dzięki emisji. W przypadku udzielenia zgody KNF określa wysokość, zakres i warunki, na jakich bank może podnieść fundusze własne przy pomocy obligacji.

Stan rynku obligacji bankowych w sektorze bankowości spółdzielczej

Nowelizacja Ustawy o funkcjonowaniu banków zrzeszających w szybkim tempie została wykorzystana przez banki spółdzielcze do emisji obligacji i ubiegania się o podwyższenie poziomu kapitałów własnych. Banki najbardziej zainteresowane tymi instrumentami finansowymi zrzeszone są w Banku BPS. Pierwsze porozumienie o współpracy i obsłudze emisji obligacji podpisano 9 listopada 2009 r. przez Bank BPS, Dom Maklerski Banku BPS i 9 banków spółdzielczych. Pierwsze obligacje banków spółdzielczych wprowadzono na rynek CATALYST – GPW w lipcu 2010 r., a były to papiery dłużne: BS w Białej Rawskiej, OK. BS w Knurowie, PBS w Sanoku i SBR w Szepietowie. Do końca kwietnia 2011 r. na rynku CATALYST notowano 13 banków (tab. 1). W większości przypadków agentem emisyjnym był Dom Maklerski Banku BPS, a także Dom Maklerski AmerBrokers. Dotychczasowe emisje obligacji posiadają 10-letni i 15-letni termin wykupu. Wartość emisji jest silnie zróżnicowana i zależy od wartości aktywów banku i jego sytuacji finansowej. Najmniejsza emisja opiewała na kwotę 2 mln zł, a największa 25 mln zł. We wszystkich przypadkach wartość nominalna obligacji wynosi 1000 zł, a oprocentowanie jest zmienne i zależy od stawki WIBOR. Jako cel emisji obligacji banki w swych prospektach emisyjnych wskazują m.in. na: konieczność podniesienia kapitałów, rozszerzenie działalności operacyjnej, zwiększenie stabilności działania.

Tabela 1. Emisje obligacji długoterminowych banków spółdzielczych w latach 2010-2011
Table 1. LBDS issuances od cooperative banks in years 2010-2011

Bank-emitent/ <i>Bank-issuer</i>	Termin wykupu/ <i>Date of maturity</i>	Oprocentowanie na 31.03.2011 r. / <i>Interest rate as of 31 March 2011 [%]</i>	Suma emisji [mln zł]/ <i>Value of issuance [bn PLN]</i>
BS Ostrów Mazowiecka	2021.02.11	7,82	10,0
BS Piątnica	2010.06.11	7,34	4,0
BS Biała Rawska	2025.04.09	7,45	5,0
BS-PBS Ciechanów	2020.06.18	7,14	10,0
BS Piaseczno	2010.06.25	7,15	5,0
BS-ESBank	2025.07.16	7,22	5,0
BS-MBS Łomianki	2020.07.23	7,45	6,0
BS-OK. Bank Knurów	2020.05.28	7,05	7,0
BS-PBS Sanok	2020.07.02	8,15	25,0
BS-KBS Kraków	2020.10.29	8,05	20,7
BS-PMBS Zabłudów	2024.06.18	7,14	5,0
BS-SBR Szepietowo	2025.03.12	7,90	2,0
BS-SBR Szepietowo	2025.07.16	7,72	5,0
BS BBS Darłowo*	2025.12.24	WIBOR 6M +3 pp.	2,9

Źródło/Source: [www.gpwcatalyst.pl] oraz * [www.bbsdarlowo.pl]

Podsumowanie

Banki spółdzielcze w 2009 r. nabyły prawo do emisji bankowych papierów wartościowych. Dzięki temu mogą, za zgodą banku zrzeszającego, emitować obligacje długoterminowe. Do 2006 r. banki komercyjne tylko w minimalnym stopniu wykorzystywały bankowe papiery dłużne do finansowania swojej działalności. Największe zainteresowanie emisją papierów bankowych wykazywały banki specjalistyczne o niewielkiej sieci placówek i bazie depozytowej, tj. banki samochodowe i banki hipoteczne. Silny wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne stał się kolejnym motywem do emisji papierów bankowych. Banki komercyjne emitowały obligacje głównie dla finansowania bieżącej działalności, a okres ich wykupu wynosił zazwyczaj od 2 do 3 lat.

Podstawową motywacją banków spółdzielczych do emisji obligacji było podniesienie kapitałów własnych. Z tego też względu okresy ich wykupu zawierają się w przedziale od 10 do 15 lat tak, tj. dłuższym niż minimalny wymóg 10 lat stawiany przez KNF dla ubiegania się o zezwolenie na zaliczenie środków z emisji do funduszy podstawowych banku. Uzyskanie tej zgody umożliwia bankom spółdzielczym zaliczenie do 35%, a w kolejnych okresach do 20 i 10% środków z emisji do funduszy własnych.

Do końca kwietnia 2011 r. 13 banków spółdzielczych wyemitowało i wprowadziło na rynek Catalyst obligacje o łącznej kwocie 113 mln zł. Najliczniejszą grupę stanowią banki zrzeszone przez Bank BPS, którego dom maklerski służył również jako agent emitowanych przez te banki obligacji.

W przypadku podniesienia kapitałów własnych banki spółdzielcze zwiększą swe możliwości rozwoju, podniosą poziom wskaźników koncentracji zaangażowań. W konsekwencji będą mogły udzielać większych kwot kredytów dla jednego podmiotu gospodarczego, rozszerzyć grupę klientów korporacyjnych o zwiększonych potrzebach kredytowych. Ponadto banki poprawią poziom swej wypłacalności i stabilności, co poprawi ich pozycję na rynku bankowym i zwiększy ich konkurencyjność.

Literatura

- Kozak S.** 2010: Czynniki kształtujące dochodowość i efektywność banków spółdzielczych w okresie integracji z europejskim systemem finansowym. *Zesz. Nauk. SGGW, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, 83, 141-152.
- Podsumowanie IV kwartału 2009 i roku 2009 na rynku nieskarbowych instrumentów dłużnych w Polsce. Fitch Ratings 2010: Fitch Polska S.A., Warszawa.
- Podsumowanie IV kwartału 2010 i roku 2010 na rynku nieskarbowych instrumentów dłużnych w Polsce. Fitch Ratings 2011: Fitch Polska S.A., Warszawa.
- Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2006 r. 2007: Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2007 r. 2008: Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2008 r. 2009: Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2009 r. 2010: Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- Sytuacja banków spółdzielczych w I półroczu i w 3 kwartałach 2009 r. 2009: Komisja Nadzoru Finansowego. KNF Departamentu Bankowości Spółdzielczej PNB, Warszawa.
- Uchwała nr 314/2009 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 14 października 2009 r. w sprawie innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy podstawowych banku, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy podstawowych. Dz.Urz. KNF z 2010 r. Nr 1, poz. 8.
- Uchwała nr 434/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy podstawowych banku, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy podstawowych. Dz.Urz. KNF z 2011 r. Nr 1 poz. 1.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. *Prawo bankowe*. Dz.U. 1997 Nr 140, poz. 939.
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Dz.U. Nr 119, poz. 1252.
- Ustawa z dnia 1 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Dz.U. 2009 r. Nr 127, poz. 1050.
- [www.bankbps.pl], Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie.
- [www.bbsdarlowo.pl], Bałtycki Bank Spółdzielczy w Darłowie.
- [www.gpwcatalyst.pl], Catalyst Rynek obligacji GPW.

Summary

Amendment of 2009 to the Act on operating of cooperative banks enabled cooperative banks issuing bank own securities, including long-term bonds. Proceedings from the issuance of bank bonds, after receiving acceptance of the Polish Financial Authorities, could be included into the bank own capital. The aim of the article is to present rules of bank bonds issuance and accounting them into the own capital, and the current stage of application of this method of raising own capital in cooperative banks. The results of the analysis indicate that up to April 2011 about 10 cooperative banks issued bonds, mainly in cooperation with their affiliating banks. Higher capital enables them to expand their lending activity, geographic area of operation, offering loans to larger business entities and improve capital adequacy ratio.

Adres do korespondencji:

dr Sylwester Kozak
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Polityki Europejskiej, Finansów Publicznych i Marketingu
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
tel. (22) 593 40 60, e-mail: sylwester_kozak@sggw.pl